

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

«_____» _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня спеціаліста
зі спеціальності «Фінанси та кредит»
за програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»

на тему: **«Бюджетна система як інструмент регулювання економічного розвитку»**

Виконавець:

Студентка ЦЗФН
Бешимова М.Х.

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н.

(науковий ступінь, вчене звання)

Волкова Оксана Георгіївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКОЮ ДЕРЖАВИ.....	6
1.1. Економічна сутність та значення бюджетної системи	6
1.2. Бюджетне регулювання як складова системи державного регулювання економіки.....	11
1.3. Особливості бюджетного регулювання економікою України...	19
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ БЮДЖЕТНОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКОЮ УКРАЇНИ.....	27
2.1. Оцінювання ролі бюджетної системи України в забезпеченні економічного розвитку держави	27
2.2. Оцінювання Державного бюджету України в забезпеченні економічного розвитку держави	38
2.3. Оцінювання ролі місцевих бюджетів України в забезпеченні економічного розвитку держави	47
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКОЮ УКРАЇНИ.....	58
3.1. Зарубіжний досвід використання бюджетної системи в регулюванні економікою держави.....	58
3.2. Проблемні питання бюджетного регулювання економічного розвитку України.....	67
3.3. Напрями вдосконалення механізму бюджетного регулювання економікою України.....	73
ВИСНОВКИ.....	83
Список використаних джерел.....	88

ВСТУП

Актуальність теми. Головним завданням державної економічної політики є створення сприятливих умов для забезпечення стійкого економічного зростання з метою підвищення добробуту населення. Визначальну роль у реалізації цього завдання відіграє бюджетна система, яка через механізм грошово-кредитних відносин впливає на відтворювальні процеси в реальному секторі економіки.

Економічне зростання в Україні неможливе без якісних перетворень у бюджетній сфері. Це потребує постійного розроблення наукових засад удосконалення системи бюджетних відносин, визначення напрямів підвищення ефективності функціонування бюджетної системи України.

В Україні завжди гострою була проблема збалансованості бюджетної системи, ефективного використання коштів, що потребує вдосконалення системи мобілізації доходної бази бюджетів усіх рівнів та ефективності використання наявних ресурсів. На сучасному етапі розвитку національної економіки, відбувається реформування усіх ланок бюджетної системи з акцентом на посилення фінансової самостійності місцевих бюджетів та збільшення їх ролі в розподільчих процесах. Саме тому проблемі вибору ефективних форм державного регулювання бюджетних відносин, що впливають на структурну перебудову економіки та формування важливих макроекономічних пропорцій є особливо актуальним та обумовило вибір теми роботи.

Проблеми розробки теоретичних основ формування бюджетної системи в умовах трансформації економіки досліджувались у працях вітчизняних вчених: В.Андрущенка, О.Барановського, С.Буковинського, С.Булгакової, О.Василика, В.Гейця, В.Глуценка, А.Єпіфанова, Б.Кваснюка, О.Кириленка, В.Федосова, С.Юрія та інших.

Разом з тим, перманентні економічні кризи, кардинальне реформування державних фінансів, перерозподіл повноважень між центральною владою та місцевим рівнем на користь останніх, зумовлюють ризики ефективності використання бюджетної системи в якості інструменту регулювання економікою. Означене потребує додаткових досліджень, їх систематизації та оцінювання.

Метою дослідження є розгляд теоретичних та практичних аспектів бюджетної системи як інструмента регулювання економічного розвитку.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети були поставлені наступні завдання:

- дослідити існуючі погляди на сутність бюджетної системи та її роль у відтворювальних процесах;
- розкрити особливості функціонування бюджетної системи України;
- дослідити світовий досвід використання бюджетного механізму в регулюванні економікою;
- дослідити роль бюджетної системи України у забезпеченні економічного розвитку;
- визначити основні проблеми бюджетної системи України як інструмента регулювання економічного розвитку;
- визначити основні напрями удосконалення бюджетного механізму України в забезпеченні економічного розвитку;

Об'єктом дослідження є бюджетна система України.

Предмет дослідження – процес функціонування бюджетної системи України як інструмент регулювання економічного розвитку.

Методи дослідження. Теоретичне дослідження понятійного апарату таких термінів, як “бюджет”, “бюджетна система” визначення пріоритетних напрямів вдосконалення бюджетного регулювання здійснювалися за допомогою методів індукції та дедукції, аналізу й синтезу. Аналіз планування та виконання Зведеного та Державного бюджетів, місцевих бюджетів України досліджувався за допомогою порівняльного аналізу та узагальнення.

Інформаційну основу написання роботи складають чинні законодавчі та нормативні акти з питань реалізації політики у сфері державних та місцевих фінансів в Україні, інформаційну – практичні матеріали Міністерства фінансів України, Державного комітету статистики України, Державного казначейства України.

ВИСНОВКИ

1. Систему бюджетного регулювання можна представити у вигляді моделі, яка ґрунтується на регулювання дохідної і видаткової частин бюджету, міжбюджетних відносин, дефіциту (профіциту) бюджету, державного боргу з урахуванням стану економіки та взаємозв'язків між ними. Держава через відповідну організацію бюджетної системи, правил бюджетного процесу регламентує поведінку суб'єктів господарювання в процесі їхньої економічної діяльності, формує умови для розподільчих процесів в суспільстві.

2. Бюджетна система України має виступити дієвим інструментом забезпечення економічного зростання держави інклюзивного характеру, тобто отримання вигоди від збагачення держави кожним громадянином України та зменшення соціальної нерівності. Це зумовлює необхідність створення сприятливого інвестиційного клімату, утримання макроекономічної стабільності, фіскальна консолідація. Результатом цих діє є створення нових робочих місць, підвищення добробуту населення, зниження рівня бідності.

3. Встановлено, що при збільшенні обсягу видаткової частини зведеного бюджету, обсяг випуску продукції збільшується також, номінальний валовий внутрішній продукт відповідно. Встановлений взаємозв'язок свідчить про підвищення рівня регулюючої функції бюджетної системи. Разом з тим, видатки Зведеного бюджету зростають більшими темпами порівняно зі зростанням ВВП та обсягу виробленої продукції, що свідчить некапіталотворче використання коштів Зведеного бюджету держави. Зокрема, бюджетні видатки спрямовуються на підтримку соціально незахищених верств населення, а також можуть активно впливати на економічне зростання завдяки, пріоритетному фінансуванню наукових

досліджень, розвитку пріоритетних галузей економіки, вирівнюванню регіональних диспропорцій.

4. Встановлено, що в рамках запровадженої фінансової децентралізації бюджетної системи України в 2015 року запроваджена система балансування доходів і видатків місцевих бюджетів України за принципом горизонтального вирівнювання. Збільшено джерела формування доходної частини місцевих бюджетів дало змогу наростити власні фінансові ресурси органам місцевого самоврядування: власні надходження бюджетів об'єднаних громад у 2016 р. зросли більше ніж утричі порівняно з 2015 р. – з 1 млрд грн до 3,3 млрд грн., у тому числі за рахунок посилення ролі місцевого оподаткування, передачі частини загальнодержавних податків та зборів до доходів місцевих бюджетів: частину податку на прибуток підприємств приватного сектору, екологічного податку, акцизного податку з роздрібної торгівлі. Встановлено, що частка доходів та видатків місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) у структурі доходів та видатків Зведеного бюджету України у 2016 р. зросли 21,8% та 40,7% відповідно порівняно із 2015 р. та у ВВП – доходи у 2016 р. становила 7,2% проти 6,1% у 2015 році. Така тенденція свідчить про зростання частки ВВП, яка безпосередньо (омінаючи Державний бюджет України) надходить у розпорядження органів місцевого самоврядування.

5. Встановлено, що через зведений бюджет України перерозподіляється близько 30% ВВП, що дозволяє не тільки задовольняти загальнодержавні потреби, а й активно впливати на суспільство, забезпечувати виконання стратегічних програм соціально-економічного розвитку країни. Питома вага дохідної частини та податкових надходжень Зведеного бюджету України у ВВП з 2012 по 2016 рр. зросла з 30,8% до 32,9% та з 24,7% до 27,3% відповідно, що свідчить про посилення фіскальності та зростання ролі держави у розподільчих процесах. Щодо питомої ваги видатків у ВВП, то вона майже не змінилася у 2016 році порівняно з 2012 роком та становить 35%.

6. Встановлено, що у період 2012-2016рр. спостерігається не до фінансування запланованих видатків Зведеного бюджету України як на рівні Державного бюджету, так і на місцевому рівні. Разом з тим відмічається підвищення рівня їх виконання з 92,3% у 2012 році до 94,6% у 2016 році. Недофінансування видатків негативно впливає на соціально-економічний розвиток держави.

7. Доведено, що останніми роками відбулися зміни в структурі видатків Зведеного бюджету за економічною класифікацією в бік зростання питомої ваги капітальних видатків до 8,7% у 2016 році проти 6,9% у 2015 році. При цьому, саме більша частина капітальних видатків зосереджується на рівні місцевих бюджетів. Такий склад видатків Зведеного бюджету України свідчить про низьку інвестиційну складову бюджетної системи та низькі темпи оновлення обладнання довгострокового користування, внаслідок чого не тільки знижується якість надання суспільних послуг, а й, наприклад, у галузі охорони здоров'я, – виникають загрози для життя і здоров'я людей

8. Аналіз структури капітальних видатків Державного бюджету України за останні п'ять років засвідчив зміни у структурі капітальних видатків: якщо у 2012 році найбільш питома вага припадала на капітальні трансферти підприємствам (49,5%), то у 2016 році цей показник знизився до 20,3% та посів друге місце, поступившись капітальним міжбюджетним трансфертам, які зазнали 24,3% від усіх капітальних видатків: 62,2% проти 37,8% у Державному бюджету України у 2016 році. Найбільш недофінансованими є капітальні трансферти підприємствам та капітальне будівництво. У структурі капітальних видатків місцевих бюджетів України за останні п'ять років найбільш питома вага припадає на капітальний ремонт, при цьому цей показник має тенденцію до зростання, на другому місці капітальні трансферти підприємствам, їх питома вага також зросла з 23,9% у 2012 році до 28,3% у 2016 році, зменшилися у загальній структурі видатків видатки на капітальне будівництво з 14,2% до 8,7%. Зважаючи на ступінь

зношеності основних засобів національної економіки, така структура капітальних видатків є виправданою.

9. Найбільшу питому вагу у структурі видатків бюджетної системи України становлять видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення. Видатки на економічну діяльність у Зведеному бюджеті збільшилися на 17,7 %, змінився їх розподіл між рівнями бюджетної системи на користь місцевих бюджетів. Найбільшу питому вагу у видатках місцевих бюджетів займали видатки соціального спрямування, зокрема на освіту – 32,43%, соціальний захист і соціальне забезпечення – 23,76%, охорону здоров'я – 21,58%, культуру, мистецтво, фізичну культуру, спорт. При цьому, частка видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення зросла на 4,5 в. п. і склала 30,4 %, що пов'язано з виплатою пільг та житлових субсидій.

10. Встановлено, що за останні два роки суттєво зросли доходи бюджетів розвитку місцевих бюджетів України та їх питома вага у доходах місцевих бюджетів з 14,1% у 2012 році до 27,5% у 2016 році. У 2012-2014рр. основним джерелом наповнення бюджету розвитку був єдиний податок: у 2014 році більше 66%. На другому місці кошти із загального фонду – 18,6% та на третьому місці кошти від продажу землі більше 6%. У 2015-2016 роках структура джерел формування доходів бюджетів розвитку змінилася: основним джерелом наповнення бюджету розвитку стали кошти, одержані із загального фонду бюджету, – 94,5 % загального обсягу надходжень бюджету розвитку. Також джерелами доходів були надходження від продажу землі (0,9 млрд грн, або 2,0 %) та від відчуження майна, що знаходиться у комунальній власності (0,3 млрд грн, або 0,5 %).

11. Доведено, що не зважаючи на те, що у 2016 році в Україні відбулося зростання ВВП, разом з тим, зберігаються негативні тенденції, що зумовлюють ризики нестабільності досягнутих показників: зберігається низький рівень інвестиційної активності, хронічний дефіцит зведеного бюджету України, зростання державного боргу, незабезпеченість бюджетних повноважень місцевих бюджетів достатнім фінансовим ресурсом, низька

зацікавленість місцевих органів влади в економічній розбудові власних територій, низький рівень видатків розвитку бюджетів у загальних видатках.

12. В умовах трансформаційних перетворень важливим є визначення основних напрямів фінансово-бюджетної політики, у тому числі в частині міжбюджетного регулювання на середньострокову перспективу, що посилить керованість управління місцевими бюджетами. На сучасному етапі розвитку бюджетної системи необхідним є підвищення фінансової спроможності місцевого самоврядування, зміцнення власної доходної бази місцевих бюджетів.

13. Проведений аналіз дозволив систематизувати наступні стратегічні напрями вдосконалення механізму бюджетного регулювання економікою України: подальша розбудова фінансової децентралізації, створення ефективної системи державної допомоги суб'єктам господарювання, запровадження прозорого механізму витрачання бюджетних коштів, запровадження державних програм підтримки інноваційного розвитку, створення системи фінансування програм регіонального розвитку відповідно до пріоритетів розвитку економіки, запровадження середньострокового планування на місцевому рівні, обмеження надання державних гарантій за кредитами суб'єктам господарювання. Сприяння залучення інвестицій має передбачати планування державних програм на середньостроковій основі, а відбір проектів на основі повної інформації щодо отримання майбутніх вигод та витрат на реалізації проектів. Фінансування виключно розвиткових проектів, що передбачають створення нових робочих місць, збільшення частки інноваційної продукції, підвищують конкурентоспроможність регіонів, поліпшують якість послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К. : НІСД, 2017. – 928 с.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ibser.org.ua/sites/default/files/kv_iv_2016_monitoring_ukr_0.pdf
4. Бюджетна система України та Євросоюзу: монографія / [С.О. Булгакова, О.І. Барановський, Г.В. Кучер та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. - К.: Київ, нац. торг.-екон. ун-т, 2009. - 409 с.
5. Бюджетна система : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 624 с
6. Василик Д.О. Розвиток фінансового сектору та економічне зростання: Монографія / Д.О. Василик // / НАН України, Ін-т економіки. – К., 2001. – 238 с.
7. Василик О.Д. Бюджетна система України: підруч. / О.Д. Василик, К.В. Павлюк – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
8. Волкова О.Г. Моніторинг боргових ризиків України / О.Г. Волкова.- European Journal of Economics and Management . - 2017. - №1.- с.20-29
9. Волкова О. Г. Теоретичні питання боргової стійкості держави / О.Г. Волкова. - Економіка та держава. - 2017. - №1.- с.37-41
10. Гош О. П. Теоретичні засади економічної політики. Навчальний посібник. - К.: Видавництво НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007, 332 с.

11. Державне регулювання економіки [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / О. С. Сенишин, М. О. Горинь, О. О. Кундицький ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. - 334 с.
12. Державне регулювання економіки [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Гриньова, М. М. Новікова ; Харківський національний економічний ун-т. - Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. - 736 с.
13. Держава і перехідна економіка: механізм взаємодії [Текст] / О. О. Беляєв [и др.] ; Київський національний економічний ун-т. - К. : КНЕУ, 2003. - 190 с.
14. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: Монографія / за ред. З.С. Варналія. - К.: НІСД, 2007. - 768 с.
15. Дмитриченко Л. И. Государственное регулирование экономики: методология и теория [Текст] / Л. И. Дмитриченко. - Донецк : УкрНТЭК, 2001. - 330 с.
16. Економічний розвиток регіону та роль місцевих бюджетів у його забезпеченні [Текст] : монографія / А. Я. Кузнєцова, Ю. В. Каспрук, О. Ю. Кузнєцов ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. - К. : УБС НБУ, 2013. - 174 с.
17. Желюк Т. Л. Управління довгостроковим розвитком національної економіки: методологічні та прикладні аспекти [Текст] : монографія / Т. Л. Желюк ; Терноп. нац. екон. ун-т. - Т. : ТНЕУ, 2010. - 511 с.
18. Запатріна І.В. Бюджетний механізм економічного зростання / І.В. Запатріна.— К.: Ін-т соц.-екон. стратегій, 2007. — 528 с.
19. Зимовець З.В. Державна фінансова політика економічного розвитку / В. В.Зимовець ; НАН України ; ін-т екон. та прогнозув. - К., 2010.- 356 с
20. Коломійчук В.С. Стратегічні засади соціально-економічного розвитку регіону / В.С. Коломійчук, Л.Т. Шевчук, С.Л. Шульц. – Тернопіль, 2002. – С. 71–72.

21. Кизим М.О. Оцінка якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу [Текст] : монографія / М. О. Кизим, І. Ю. Матюшенко, Н. І. Полтарак ; НАН України, Н.-д. центр індустр. пробл. розв. - Х. : Інжек, 2009. - 328 с.
22. Ковтун О.І. Державне регулювання економіки [Текст] : навч.-метод. посіб. для самостійної роботи студ. екон. спец. / О. І. Ковтун [та ін.] ; Укоопспілка, Львівська комерційна академія. - Л. : [б.в.], 2001. - 219 с.
23. Кривцов А.С. Роль государства в рыночной экономике [Текст] : обзорный конспект лекций по курсу "Государственное регулирование экономики" / А. С. Кривцов, В. М. Бережной ; Харьковский гос. автомобильно-дорожный технический ун-т. - Х. : Факт, 2001. - 80 с.
24. Лободіна З. Бюджетна система України: проблеми функціонування та перспективи вдосконалення / З. Лободіна // Вісник Тернопільського національного економічного університету. - 2015. - Вип. 3. - С. 29-42
25. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу [Текст] : [монографія] / Голинська О. В. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр. - О. : ВМВ, 2013. - 272 с.
26. Перощук З. І. Бюджетна система України як фінансово-правовий інститут забезпечення функцій держави та органів місцевого самоврядування / З. І. Перощук // Форум права. - 2014. - № 3. - С. 284–289.
27. Муніципальні фінанси : навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. – Тернопіль : Астон, 2015. – 360 с
28. Офіційний сайт Департаменту фінансів Одеської міської ради – [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://omr.gov.ua/departments/278>
29. Офіційний сайт Одеської обласної ради – [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://oblrada.odessa.gov.ua>
30. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України: навч. посіб./ Ю.В. Пасічник – К.: Знання, 2008. – 608 с.

31. Потенціал ендогенного зростання економіки України / [М.І.Скрипниченко, Т.І.Приходько, Б.Р.Сіденко та ін.]; за ред. д-ра екон. наук М.І.Скрипниченко; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. - К., 2010. -436 с

32. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік» від 03.04.2017 р. № 275-р,

33. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / З. В. Герасимчук ; Луцький національний технічний ун-т. - Луцьк : Надстир'я, 2008. - 528 с.

34. Річні звіти Державної казначейської служби України про виконання Державного та місцевих бюджетів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

35. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні / За редакцією доктора економічних наук Б.Є. Кваснюка. — К.: Ін-т екон. прогнозуй.: Х.: Форт, 2003. — 424 с.

36. Скрипник А.В. Державне регулювання трансформаційної економіки (аспекти моделювання) [Текст] / А. В. Скрипник ; Державна податкова адміністрація України, Академія держ. податкової служби України. - Ірпінь : Академія ДПС України, 2002. - 312 с.

37. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки [Текст] : навч. посібник / Д. М. Стеченко. - К. : Знання, 2007. - 271 с.

38. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки, затвердж. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.02.2017р. №142-а

39. Теліженко О. М. Напрями вдосконалення бюджетної системи України / О. М. Теліженко, Є. В. Лапін, М. А. Берфман, О.Ф. Балацький // Вісник Сумського державного університету. Серія : Економіка. - 2014. - № 3. - С. 41-59.

40. Теорія фінансів / За ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.
41. Фінанси: Навчальний посібник в 2-х частинах / В.Г. Баранова, І.С. Волохова, В.П. Хомутенко та інш. – Одеса: Атлант, 2015
42. Фінансовая система США [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.globfin.ru/articles/finsyst/us2.htm>
43. Фінансова система держави: проблеми та перспективи розвитку[Текст] : зб. наук. пр. / Київ. екон. ін-т менедж. ; [голов. ред. Данілов О. Д.]. - К. : ЕКОМЕН, 2013. - 163 с.
44. Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика в Україні: проблеми та шляхи посилення взаємозв'язку : монографія / [А.І.Даниленко, ААГриценко, В.В.Зимовець та ін.]; за ред. чл.-кор. НАН України А.І.Даниленка; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів, - К., 2010. - 456 с.
45. Чистов С.М. Державне регулювання економіки [Текст] : навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / С. М. Чистов ; Київський національний економічний ун-т. - К. : Видавництво КНЕУ, 2002. - 208 с.
46. Чугунов І. Я. Бюджетна система в інституційному середовищі суспільства / І. Я. Чугунов, Л. В. Лисяк // Фінанси України. - 2009. - № 11. - С. 3-12.
47. Чугунов І. Я. Бюджетний механізм регулювання економічного розвитку / І. Я. Чугунов. – К. : НІОС, 2003. – 488 с.
48. Чугунов І.Я. Бюджетна стратегія економічного зростання / І.Я. Чугунов // Наукові праці НДФІ. – 2006. – №2. – С. 13-18.
49. Чугунов І.Я. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень / І.Я. Чугунов, В.Д. Макогон // Вісник КНТЕУ. – 2014. – №4. – С. 79–91.
50. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки [Текст] : підручник / Л. А. Швайка. - К. : Знання, 2008. - 462 с.